

Zin en onzin van straf in opvoeding

In de hoek met jou!

Heeft het zin te dreigen speelgoed af te pakken? Is een tik echt *not done*? En verantwoord belonen, hoe doe je dat? In de Week van de Opvoeding buigen deskundigen zich over stellingen en vragen over het straffen van kinderen.

ONNO LAKEMAN

► Een vervelende peuter moet maar even afkoelen op de gang

„Van ouders die de zogenaamde time-out op de gang toepassen, hoor ik altijd dat het gewenste effect uitblijft”, zegt orthopedagoog Annalotte Ossen van cursuscentrum Mevrouw Maan. „Ik kijk liever naar: wat is de vraag achter het gedrag van een kind? Bijna altijd is dat behoefte aan verbinding en aandacht. Misschien heeft het kind een lange dag op het kinderdagverblijf gehad en wil het even knuffelen.”

Ook kinderpsycholoog Tischa Neve raadt op de gang zetten af. „Een kind doet niet voor de lol vervelend. Waar het om gaat is dat je een kind op een goede manier corrigeert en helpt om even tot rust te kunnen komen of even af te koelen. Dat doe je niet vanuit een strafmodus, maar vanuit duidelijke begrenzing. Kern is: je moet een kind niet afwijzen op zijn persoon, maar op zijn gedrag. Zet je 'm op de gang, dan straf je hem niet alleen om zijn gedrag, maar ook om wie hij is. Je zegt daarmee: mijn liefde voor jou is voorwaardelijk.”

Psycholoog en gezinstherapeut Steven Pont: „Zelfs een peuter moet snappen waarom iets niet kan. Als hij wordt gestraft maar niet begrijpt waarom, kan het foute gedrag even uitblijven, maar als de strafgever dan niet aanwezig is, vertonen ze het foute gedrag vaak opnieuw. Wat heeft op de gang zetten dan voor zin? Kinderen moeten worden geblokkeerd in hun foute gedrag, maar dat kun je net zo goed liefdevol duidelijk maken. Ze moeten je fermheid voelen, dat dit echt dit niet kan en wel hierom.

Stel: een kind gooit met eten, leg dan uit waarom dat niet kan. Zeg: 'We kunnen het niet meer schoonmaken als er pastasaus op de muur komt'. En geef ze een belang. Kinderen willen groot zijn, dingen zelf doen en iets kunnen. Zeg: 'Geeft niks schat, maar dit is nog te veel eten voor je, dus we doen het met kleine hapjes en gaan voorlopig terug naar je babybordje. Als je het op hebt, krijg je weer nieuw. Gaat dit goed, dan gaan we naar je grote bord.’”

Een kind doet nooit voor de lol vervelend. Corrigeer niet vanuit de strafmodus

– TISCHA NEVE

► Een corrigerende tik op de vingers mag best

Pont: „Nee, het mag niet van de wet, dus daar kunnen we kort over zijn. Of je nu een ouder bent, opa, oma of een onderwijzer, je overtreedt de wet en er is ook een goede reden dat die wet er is. Juist ouders moeten in deze bedreigende wereld veiligheid vertegenwoordigen. Als ouders de bedreigingsvormen, dan worden onze hechtingsfiguren onderdeel van de bedreigende buitenwereld. Met als gevolg dat het kind te weinig veiligheid in het leven ervaart.”

► Hoe onderdruk je als ouder neigingen als 'ik sla terug als mijn dochter mij een klap verkoopt'?

Ossen: „Als volwassene is het belangrijk regelmatig voor ontlading van spanning te zorgen en dat doe je onder andere door voldoende te slapen en te bewegen. Voel je dat de spanning toch oploopt, ga dan even weg om een glas water te drinken en als je met z'n tweeën bent, vraag of de ander het even wil overnemen.”

Pont: „Tel eerst tot tien of bedenk van tevoren wat je wilt zeggen en hou het kort en bondig. Dat komt veel duidelijker over. Maar blijf van het kind af. Het gedrag moet worden aangepakt, het kind moet worden heel gelaten. Als wij terugslaan, denken kinderen: slaan is normaal. Daarom heeft het geen zin als je schreeuwend tegen kinderen zegt dat ze niet zo moeten schreeuwen. Want kinderen luisteren niet naar wat je zegt, ze kijken wat jij doet.”

Neve: „Je mag zeggen dat je daar héél boos van wordt, of dat het je ook echt pijn doet. Dus je begrenst het kind heel duidelijk, maar het leert niks als jij vervolgens terugmeept, want dan leer je 't dus precies hoe het niet moet.”

► Als mijn kind iets lekkers deelt met een vriendje, dan prijs ik 'm graag. Hoe kan ik dat het beste doen?

Ossen: „Ik denk dat kinderen zeer zeker groeien van complimenten,



ILLUSTRATIE HELEN VAN VLIET

van positieve aandacht. Het is wel belangrijk hoe je een compliment verwoordt, want je wilt voorkomen dat je kind afhankelijk wordt van jouw goedkeuring. Dus je kunt zeggen dat het fijn is dat jouw kind iets deelt, maar zeg liever niet dat het zo'n lief kind is. Complimenteer het gedrag, niet de persoon."

Neve: „Wat je wilt is dat een kind leert: hé, als ik iets deel, wordt een ander daar blij van. Het is veel beter om die dingen te benoemen naar een kind toe. Zo van: hé kijk, je vriendinnetje is erg blij dat je dat doet, ze lacht naar je. Als je dat positieve effect benoemt, leert je kind ervan en is de kans groot dat hij of zij het vaker doet."

Pont: „De beloning zit 'm in de reactie van het andere kindje. Dus hoogstens zeg je: 'Wat fijn!' Kort, want je kunt een beloningsverslaving oproepen als je alles uitvoerig belooft. Dus zeker niet de slingers

Schreeuwen dat ze niet mogen schreeuwen, werkt niet. Kinderen luisteren niet naar wat je zegt, ze zien wat jij doet

– STEVEN PONT

ophangen omdat je kind normaal gedrag vertoont."

► Mijn zoon ruimt zijn speelgoed nooit op, dus nu dreig ik het weg te gooien. Heeft dreigen wel zin?

Ossen: „Ook hier kun je kijken wat een kind eigenlijk vraagt. Waarom zet hij of zij zich nu af tegen opruimen? Ik heb bij ouders meegemaakt dat een kind niet wilde opruimen,

omdat het niet wilde dat het spelen met de ouder stopte. Je kunt van opruimen iets leuks maken en het samen doen, dan is het zo gepiept. Dan kan het gebeuren dat een kind uit zichzelf gaat opruimen, omdat het leert dat het erbij hoort."

Neve: „Uiteindelijk geloof ik niet in dreigen en straffen, maar je kunt wel met een kind afspraken maken: 'Luister, ik heb echt geen zin om hier telkens gedoe met je over te hebben, dus hoe pakken we dit samen aan, zodat de troep wel wordt opgeruimd? Je moet met een kind in gesprek gaan en afspraken maken.'

Pont: „Dreigen hangt van de toon af. Zeg: 'Lieverd, we struikelen over je speelgoed, dus óf jij ruimt het op, óf we gaan gewoon naar wat minder speelgoed.' Zo geef je het kind altijd een keuze. Het gaat er ook om dat je je kind duidelijk maakt waarom je wilt dat het speelgoed wordt opgeruimd."